

RIIGIKOHUS

Riigikohtu praktika haldusasjades september – detsember 2021

Riigikohtu praktika ülevaade

Liina Reisberg
analüütik

Risto Uustal
peaspetsialist

Tartu
2022

1. STATISTILINE ÜLEVAADE	3
2. RIIGIKOHTU PRAKTIKA	4
2.1. Materiaalõigus.....	4
2.1.1. Avalik teave	4
2.1.1.1. Teabenõudele vastamine ja kriminaalmenetlus (3-19-2069)	4
2.1.1.2. Kinnipeetava teabenõue (3-20-992).....	4
2.1.2. Maksuõigus.....	5
2.1.2.1. Juhatuse liikme isiklik vastutus pankrotistunud äriühingu maksuvõla eest (3-19-1161)	5
2.1.2.2. Vastutusotsuse tegemine juhatuse liikmele ning selle seos ühingu saneerimisega (3-18-1606)	6
2.1.3. Kaitseväge vaktsineerimisnõue Covid-19 vastu (3-21-2241 ja 3-21-2071).....	7
2.1.4. Halduslepingu lõpetamine alarahastuse korral (3-18-1946).....	8
2.1.5. Mälestise omaniku kohustused (3-19-1841)	9
2.1.6. Kaitseväge jaoks harjutusvälja planeerimine ja rajamine (3-18-913 ja 3-20-286).	10
2.1.7. Lapse puude raskusastme tuvastamine (3-20-130).....	11
2.1.8. Vangistusõigus: kinnipeetava kartserikaristus maksimummääras (3-18-1895)...	12
2.1.9. Planeerimis- ja ehitusõigus: naabrite kaebeõigus projekteerimistingimuste peale (3-17-2023/83).....	12
2.2. Menetlusõigus.....	12
2.2.1. Kriminaalmenetluses kogutud tõendi lubatavus haldusmenetluses (3-19-467) 12	
2.2.2. Pädeva kohtu määramine riigi õigusabi taotlemisel (3-21-1553)	13
LISA 1.....	15

1. STATISTILINE ÜLEVAADE

1. septembrist kuni 31. detsembrini 2021 võttis halduskolleegium menetlusse 19 kassatsioonkaebust ja 6 määruskaebust ning kaks asja seoses pädeva kohtu ja kohtualluvuse määramisega. Samal perioodil tegi Riigikohtu halduskolleegium põhistatud lahendi 28 haldusasjas. Nendest 20-s oli esitatud kassatsioonkaebus ja seitsmes määruskaebus ning üks oli taotlus pädeva kohtu ja kohtualluvuse määramiseks.

Sisult jagunesid halduskolleegiumi tehtud lahendid järgmiselt. Kuues lahendis käsitles kolleegium halduskohtumenetluse ja viies lahendis maksuõiguse teemasid. Kolme lahendiga valdkondi oli kaks. Nendeks valdkondadeks olid planeerimisõigus ja vangistusõigus. Kahe lahendiga valdkondi oli samuti kaks. Nendeks olid haridus ja kultuur ning majandushaldusõigus. Lahendid tehti ka järgmistes valdkondades: andmekaitse, avalik teave, avalik teenistus, pädeva kohtu määramine, sotsiaalkindlustus, sotsiaalõigus, vabad elukutsed ning välismaalaste õigus.¹

Kõik vaadeldava perioodi haldusasjade lahendid koos märksõnade ja annotatsioonidega on leitavad [siin](#).

Vaatamata sellele, et tegemist on Riigikohtu praktika ülevaatega, tuleb silmas pidada, et **Riigikohtus võtab õiguslikke seisukohti üksnes kohtulahendites**. Ülevaates esitatu ei ole võrdsustatav Riigikohtu lahendites väljendatud seisukohtadega.

¹ Kõikide käsitletud teemade kohta vt lähemalt ülevaatele lisatud tabelit.

2. RIIGIKOHTU PRAKTIKA

2.1. Materiaalõigus

2.1.1. Avalik teave

2.1.1.1. Teabenõudele vastamine ja kriminaalmenetlus ([3-19-2069²](#))

Vaidlus puudutas teabenõuet, mis oli teabenõude esitajale vajalik kaitseõiguse teostamiseks tema suhtes käimas olevas kriminaalmenetluses. Kaebuse esitaja soovis saada Keskkriminaalpolitsei külalisteraamatu andmeid. Kohtus vaidlesid pooled selle üle, milline on teabenõude täitmisest keeldumise õiguslik alus: kas kohaldub kriminaalmenetluse seadustik (KrMS) või avaliku teabe seadus (AvTS).

Riigikohus lahendas küsimust, kas KrMS on eriseadus AvTS § 2 lõike 2 punkti 4 tähenduses, välistades sellega AvTS-i kohaldamise, ning kui ei ole, kas AvTS võimaldab taotletud teabe väljastamisest keelduda.

Lahendis selgitas Riigikohus, et KrMS-is sätestatud teabe väljastamist puudutavate sätete kohaldamise üldiseks eelduseks on, et tegemist on kriminaalmenetluse eesmärgil kogutud või kriminaalmenetluse toimingut kajastava teabega. Kui taotletaval teabel pole seost kriminaalmenetlusega, ei saa KrMS olla teabele juurdepääsupiiranguid või juurdepääsu eritingimusi, korda või viisi sätestav eriseadus. Kui tegemist on kriminaalmenetluses kogutud teabega, mille avaldamist KrMS ei reguleeri, on kohaldatav AvTS.

Selles asjas oli asutuse juht jätnud külalisteraamatu andmed asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks tunnistamata. Halduskolleegium selgitas, et AvTS § 35 lõikes 1 sätestatud aluste esinemisel ei kohaldu juurdepääsupiirang vahetult seaduse alusel, vaid juurdepääsupiirangu kehtestamine tuleb asutuse juhil otsustada (AvTS § 34 lõige 2). Teabevaldaja ei või sellel alusel teabenõude täitmisest keelduda, kui asutuse juht pole teabele juurdepääsupiirangu kehtestanud. Riigikohus andis juhise, et kui teabevaldaja on veendunud, et esineb seadusest tulenev kohustus juurdepääsupiirangu kehtestamiseks, tuleb see kehtestada enne teabenõude uut lahendamist. Sellisel juhul annab see aluse teabenõude täitmisest keelduda (p 15).

2.1.1.2. Kinnipeetava teabenõue ([3-20-992³](#))

Vaidlus puudutas kinnipeetava teabenõude lahendamisel vaidemenetluse kohustuslikkust ning teabenõude perspektiivikuse hindamist. Kinnipeetav esitas vanglale teabenõude, mis puudutas kinnipeetavate ja vahistatute arvu ja palkasid. Riigikohus käsitles esmalt kohustusliku kohtueelse vaidemenetluse küsimust, kus tekib vangistusseaduse (VangS) ja avaliku teabe seaduse (AvTS) konkurents, ning pidas AvTS § 46 lõiget 1 erinormiks VangS § 1¹ lõike 5 suhtes, mitte vastupidi. See tähendab, et vaie vangla tegevuse peale teabenõude lahendamisel tuleb esitada AKI-le ning kohtueelne menetlus ei ole kohustuslik.

Teiseks puudutas Riigikohus kohustamisnõude tagastamist. Ringkonnakohtu hinnangul tuli kaebus kohustamisnõude osas tagastada halduskohtumenetluse seadustiku (HKMS) § 121 lõike 2 punkti 2¹ alusel, sest kohus ei saaks kohustada vanglat kõiki soovitud

² RKHKo 10.09.2021, [3-19-2069/19](#).

³ RKHKo 02.12.2021, [3-20-992/26](#).

andmeid väljastama. Riigikohus toonitas, et HKMS § 121 lõike 2 punkti 2¹ alusel saab kaebuse tagastada siis, kui korruga on täidetud kaks tingimust: kaebusega kaitstava õiguse riive on väheintensiivne ning kaebuse rahuldamine on ebatõenäoline. Kohustamiskoost ei saanud käesoleval juhul pidada perspektiivituks, sest andmed on veebis kättesaadavad.

2.1.2. Maksuõigus

Sel perioodil tegi Riigikohus kaks lahendit, mis puudutasid juhatuse liikme vastutust ([3-19-1161/40](#) ja [3-18-1606/26](#)). Üks asi puudutas jäätme kvalifitseerimist kütusena ja selle aktsiisiga maksustamist ([3-19-305/26](#)); üks asi maksuvõla aegumisega seonduvat ([3-19-1257/15](#)) ja üks asi puudutas sundtäitmise aegumistähtaaja katkemist seoses halduskohtu poolt esialgse õiguskaitse abinõude rakendamise ([3-19-1257/15](#)).

2.1.2.1. Juhatuse liikme isiklik vastutus pankrotistunud äriühingu maksuvõla eest ([3-19-1161](#)⁴)

Esimeses juhatuse liikme vastutust puudutavas asjas nr [3-19-1161/40](#) oli luubi all äriühingu juhatuse liikme ja maksukohustuslase solidaarvastutus. Vastutusotsuse tegemist puudutanud lahendis selgitas Riigikohus, et äriühingu juhatuse liige ei või dividendide välja maksta, kui äriühingul on ajatamata maksuvõlg, mille tasumiseks olemasolevast varast ei jätku. Riigikohus märkis, et äriühingu juhatuse liige ei vastuta solidaarselt maksukohustuslasega isiklikult oma varaga mitte äriühingu igasuguse maksuvõla eest (nt ebaõnnestunud äriplaan), vaid ta vastutab üksnes siis, kui ta rikkus maksukorralduse seaduse (MKS) § 8 lg-s 1 nimetatud kohustusi tahtlikult või raskest hooletusest ning selle tulemusel (põhjuslik seos) on tekkinud maksuvõlg (p 12). Kontrollides kaebaja tegevust äriühingu varatuks muutumisel ilmnes põhjuslik seos teo (ebaõigete andmetega maksudeklaratsioonide esitamise, dividendide väljamaksmise) ja tagajärje (tasumata maksuvõla) vahel. Maksukohustuse deklareerimata jätmine takistas otseselt maksuhalduril makse sisse nõudmast. Kolleegiumi hinnangul rikkus kaebaja kohustusi tahtlikult.

Otsuses on sedastatud, et juhatuse liige peab pidevalt jälgima äriühingu majanduslikku olukorda ning on MKS § 8 lg 1 järgi kohustatud korraldama äriühingu majandustegevuse viisil, mis peab silmas äriühingul lasuvat avalik-õiguslikku kohustust deklareerida ja tasuda täielikult ja tähtaegselt maksukohustus.⁵ Juhatuse liige ei või astuda aktiivselt ja teadlikult samme äriühingu vara vähendamiseks olukorras, kus selle tulemusel jääb esindatava maksukohustus täitmata (p 16.3). Seda ka siis, kui juhatuse liige täidab seejuures osanike korraldusi. Osanike otsus dividendide maksta ei vabasta ühegi õigusnormi kohaselt äriühingut maksukohustusest ega äriühingu juhatuse liiget maksude tasumise korraldamise kohustusest. Juhatuse liige on kohustatud hindama kõrgemalseisva äriühinguorgani otsuse ja selle täitmise seaduslikkust, sest tegu ei ole haldusaktiga, mis on täitmiseks kohustuslik sõltumata seaduslikkusest (v.a ilmselgelt tühine haldusakt⁶) (p 16.5).

Kohtuasja arutamisel tekkis ka küsimus, kui suuri pingutusi peab Maksu- ja Tolliamet (MTA) tegema äriühingu pankrotimenetluses, et nõuda äriühingust välja viidud vara maksuvõla katteks tagasi äriühingult endalt. Näiteks kas ja kuivõrd peaks riik pankrotimenetluse raugemise vältimiseks pankrotimenetlusi finantseerima?

⁴ RKHKo, 06.10.2021, [3-19-1161/40](#). Pressiteade Riigikohtu kodulehel 6.10.2021: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-maksuvolg-tuleb-tasuda-enne-dividendide-valjamaksmist>. (6.10.2021).

⁵ vt ka RKHKo [3-17-1635/19](#), p 14.

⁶ vrd RKTKo [3-2-1-46-12](#), p 13; [3-2-1-40-13](#), p 28.

Riigikohus selgitas, et kehtiv õigus ei pane maksuhaldurile kohustust vältida pankrotimenetluse raugemist ja MTA peab ise hindama pankrotimenetluses deposiidi tasumise otstarbekust. Kohus ei või vastutusotsuse õiguspärasuse kontrollimisel asuda seda MTA eest hindama. Kohus peab vaid kontrollima, ega MTA ei ole toiminud ilmselgelt meelevaldselt, tehes valiku, kas riik peaks maksunõude maksuma panema maksumaksja (nt äriühingu) pankrotimenetluses, sh vajaduse korral pankrotimenetlust finantseerides, või tuleks teha vastutusotsus maksumaksja seaduslikule esindajale (p 14.3).

2.1.2.2. Vastutusotsuse tegemine juhatuse liikmele ning selle seos ühingu saneerimisega (3-18-1606⁷)

Teises juhatuse liikme vastutust puudutanud maksuvaidluses selgitas Riigikohus, et MKS § 96 lg 5 lubab äriühingu juhatuse liikme suhtes vastutusotsuse teha, kui äriühingu maksuvõla sissenõudmist on alustatud MKS § 130 lg 1 p-s 3 sätestatud viisil ning see pole kolme kuu jooksul õnnestunud. MKS § 130 lg 1 p 3 sätestab maksuhalduri õiguse pöörata sissenõue rahalisele õigusele. Eeltoodud normidest tulenevalt piisab vastutusotsuse tegemiseks sellest, kui pangakotode arestimine kolme kuu jooksul tulemusi ei anna ning seadus muid sissenõudmisetoiminguid ei nõua.⁸ (p 19) MKS § 96 lg-s 5 toodud nõue on täidetud ka ühe täitetoimingu tegemisel ning seadus ei nõua, et maksuhaldur peaks enne vastutusotsuse tegemist tegema kõik endast oleneva, et maksuvõlg äriühingult sisse nõuda. See ei pruugiks ka olla proportsionaalne äriühingu jätkusuutlikku toimimist silmas pidades. (p 21)

Täiendava vastutuse korral, mida juhatuse liikme solidaarne vastutus endast kujutab, piisab sellest, et võlausaldaja on enne solidaarvõlgniku vastu nõude esitamist esitanud nõude põhivõlgniku vastu ning seaduses ettenähtud tähtaja jooksul ei ole nõuet täidetud. Vastutusotsuse tegemine ei takista põhivõlgnikul oma kohustusi täita. Kui vastutusotsuse adressaat täidab talle määratud maksukohustuse äriühingu eest, siis tekib tal äriühingu vastu tagasinõudeõigus (p 20).

Riigikohus märkis, et vastutusotsuse tegemist ei takista asjaolu, et põhivõlgniku suhtes on täitemenetlus peatatud kas halduskohtu määrusega esialgse õiguskaitse korras või maakohtu määrusega saneerimis- või pankrotimenetluses (p 22). Saneerimiseaduse (SanS) § 45 lg 4 kohaldub ka maksuõigussuhetele (p 23). Juhul kui maksuhaldur ei ole andnud nõusolekut maksuvõla ümberkujundamiseks, kuid sellest hoolimata kinnitab kohus saneerimiskava, mis näeb ette maksuvõla vähendamise või võlast vabastamise, siis kohaldub MKS § 114¹. Sellisel juhul ei toimu maksuvõla kustutamist MKS § 114 lg 2 alusel (mis tooks kaasa maksukohustuse lõppemise nii põhivõlgniku kui ka solidaarvõlgniku suhtes), vaid maksuhaldur kannab lootusetu maksuvõla maha MKS § 114 lg 1 alusel. Maksuvõla mahakandmise toiming ei lõpeta solidaarvõlgnike kohustusi ega võta maksuhaldurilt õigust teha vastutusotsust (p 27).

SanS § 45 lg 4 teine lause ei takista põhivõlgnikul tasuda maksukohustust solidaarvõlgniku asemel. Kui maksuhaldur ei ole andnud võla ümberkujundamiseks nõusolekut ega teinud maksuvõla kustutamise otsust, siis ei ole ka maksuvõlg lõppenud ning maksuhalduril ei ole õigust keelduda kohustuse täitmise vastuvõtmisest. Sellisel juhul on tegemist äriühingu enda kohustuse täitmisega, mitte juhatuse liikmele antud hüvega (dividend, juhatuse liikme tasu, erisoodustus vms), millega võiksid kaasneda maksukohustused (p 28).

Maksuvõla täieliku või osalise kustutamise otsus tuleb teha ka siis, kui maksuhaldur nõustub maksuvõla vähendamisega saneerimismenetluses. MKS § 114 lg-st 2 tulenevalt kaotab maksuhaldur õiguse teha juhatuse liikmelt maksuvõla sissenõudmiseks vastutusotsus siis, kui

⁷ RKHKo 01.12.2021, [3-18-1606/26](#).

⁸ RKHKo nr [3-3-1-56-16](#), p 18; vt ja vrd ka RKHKo nr [3-18-1612/31](#), p 14.

ta on andnud enne vastutusotsuse tegemist nõusoleku võlgade ümberkujundamiseks saneerimismenetluses ning teinud selle kohta maksuvõla kustutamise otsuse (olles läbinud kohase haldusmenetluse ja teostanud kaalutusõigust). Samuti on vastutusotsuse tegemine välistatud siis, kui maksuvõlg kustutatakse MKS § 114 lg 3 alusel (p 26).

2.1.3. Kaitsevæ vaksineerimisnõue Covid-19 vastu ([3-21-2241](#)⁹ ja [3-21-2071](#)¹⁰)

Riigikohtusse esialgse õiguskaitse määruste vaidlustamise korras jõudnud kaebused puudutasid Kaitsevæ juhataja käskkirja, milles teenistujaid kohustati kahe nädala jooksul esitama tõendit koroonaviiruse vastu vaksineerimise või haiguse läbipõdemise kohta. Pärast tähtaja möödumist alustati keeldujate teenistusest vabastamist.

Esmalt vaidlustasid kaebajad vaksineerimist nõudnud käskkirja ja hiljem palusid kohtul keelata ka enda teenistusest vabastamise. Haldus- ja ringkonnakohus pidasid ennetavaid nõudeid lubamatuks ega määranud seetõttu ka esialgset õiguskaitset. Muu hulgas leidsid kohtud, et kaebajatel on võimalik oma õigusi piisavalt kaitsta tagantjärele teenistusest vabastamist või töölepingu lõpetamist vaidlustades.

Riigikohus leidis, et kohtud jätsid määruskaebuse esitajad ekslikult ilma põhiseaduse (PS) §-le 15 vastavast tõhusast kohtulikust kontrollist olulises küsimuses (p 11). Halduskolleegium asus seisukohale, et kohtud oleksid pidanud rahuldama Kaitsevæ teenistujate esialgse õiguskaitse taotluse, sest tulenevalt avaliku teenistuse seaduse (ATS) §-st 105 on kaebajate õiguskaitse tagamine pärast teenistusest vabastamist raskendatud. Nimelt ei näe ATS § 105 lõige 4 ette kaebaja teenistusse ennistamise võimalust. Samuti on kaebajal pärast vabastamist praktiliselt võimatu leida uut kutsealast tööd.

Seejärel hindas Riigikohus esitatud kaebuse eduväljavaateid kohtumenetluses. Halduskolleegium asus seisukohale, et kaebuse eduväljavaated on kasinad (p 18). Kolleegiumi esialgsel hinnangul on Kaitsevæ juhataja antud siseakti tühistamine pigem vähetõenäoline (p 19).

Riigikohus märkis, et Kaitsevæ teenistujatele koroonavastase vaksineerimise alustamise, vaksineerimiskuuri läbimise või sama haiguse läbipõdemise kohta tõendi esitamise nõue pole otsene vaksineerimiskohustus (p 20), kuid mõju poolest võrdväärne vaksineerimiskohustusega.¹¹ Ka kaudne vaksineerimisnõue sekkub inimese kehalisse puutumatusse, mis on ennekõike kaitstav eraelu puutumatuses raames. Vaktsiinidega kaasnevad riskid riivavad õigust tervise kaitsele (PS § 28 lg 1) ja võivad äärmuslikel juhtudel lõppeda surmaga (PS § 16).

Kaebaja väitis muu hulgas, et riik saab vaksineerimisnõudeid kehtestada ainult seadusega. Riigikohus pidas võimalikuks, et avalikus teenistuses ja muus vormis avalike ülesannete täitmisel osalevate inimeste suhtes võib vaksineerimisnõude kehtestamine tulla kõne alla ka üldisema volitusnormi alusel määruse, haldusakti või halduse siseaktiga, arvestades nõude adressaatide piiratumat ringi ja nende erilist suhet riigi või muu avaliku võimu kandjaga. Kolleegium selgitas, et üldkohustuslike vaksineerimisnõuete puhul tuleb ka arvestada, et neid ei saa haldusaktide, sealhulgas üldkorraldustega kehtestada lõpmata pikaks ajaks (p 23-24).

⁹ RKHKm 25.11.2021, [3-21-2241/11](#).

¹⁰ RKHKm 25.11.2021, [3-21-2071/13](#). Pressiteade Riigikohtu kodulehel 25.11.2021:

<https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-kaitsevæ-vaksineerimisnõude-rakendamist-pole-pohjust-peatada> (25.11.2021).

¹¹ vt ka Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) suurkoja otsus asjades nr 47621/13 jt: Vavrička jt vs. Tšehhi, p 259-260; vrd kommuniqueeritud asi nr 46061/21: Thevenon vs. Prantsusmaa.

Kohus möönis, et vaksineerimise nõue sekkub inimese kehalisse puutumatusesse, mistõttu peab see riive olema demokraatlikus ühiskonnas vajalik ega tohi moonutada õiguste ja vabaduste olemust (p 20). Kolleegium ei avaldanud tõsiselt kahtlusi Kaitseväes kehtestatud kaudse vaksineerimise nõude proportsionaalsuse kohta (sobivus, vajalikkus ja mõõdukus legitiimse eesmärgi suhtes).

Vaksineerimise nõude eesmärk on koroonapandeemia tingimustes üldiselt inimeste elude ja tervise kaitse ja riigi tuumikfunktsioonide lakkamatu tagamine. Kaitseväelaste vaksineerimise nõude spetsiifiline eesmärk on kaitseväelaste teenistus- ja reageerimisvõime säilitamine, seeläbi riigi kaitsevõime ehk kokkuvõttes riigi enda kindlustamine. Vaksineerimise nõue on halduskolleegiumi seisukoha järgi sobiv. Sobivus ei eeldagi 100%-list tõhusust. Tänapäevaste teadmiste juures on vaktsiinide efektiivsust piisavalt hinnatud, et vaksineerimise nõude sobivust kinnitada (p 27). Kolleegiumi hinnangul on vaksineerimise nõue praegusel juhul ka vajalik, sest pole näha sama tõhusaid leebemaid meetmeid. Leebemateks meetmeteks ei saa pidada ei ühiskonna sulgemist ega massilist testimist (p 28). Riigikohus hindas vaksineerimise nõude ka mõõdukaks, kaaludes omavahel teiste inimeste elu ja tervise kaitset ning kaebajate kehalist puutumatuset (p 29) ja tõi välja, et vaksineerimise nõude järgi on tungiv sotsiaalne vajadus (p 29).

Kokkuvõttes leidis Riigikohus, et vaksineerimise nõude eesmärgid on äärmiselt kaalukad ning see ei alanda inimväärikust. Seda, kas Kaitseväel oleks olukorra lahendamiseks leidunud mõni leebem abinõu kui kaitseväelaste teenistusest vabastamine, tuleb kohtutel edasises menetluses siiski täpsemalt analüüsida. Riigikohus saatis kaebused menetluse jätkamiseks halduskohtule.

2.1.4. Halduslepingu lõpetamine alarahastuse korral (3-18-1946¹²)

Vaidlus käis ühistranspordikeskuse ja bussifirma vahel, kes vaidlesid halduslepingu lõpetamise üle, kuna vedaja jaoks olid kütuseaktsiisi tõus ja tasuta ühistranspordi juurutamine muutnud teenuse pakkumise jätkamise ebasoodsaks.

Esmalt võttis halduskolleegium seisukoha, et tegemist oli haldusülesande täitmiseks volitamise lepinguga¹³ ning leidis, et eraisikust lepingupool võib võlaõigusseaduse § 196 lõikes 1 kirjeldatud ülesõtmise asemel esitada haldusorganile taotluse lepingu muutmiseks või lõpetamiseks. Riigikohus selgitas, et avalik-õiguslikud suhted, isegi kui need kujundatakse lepinguliselt, ei pea rajanema poolte jaoks võrdsetel alustel. Erasisikust lepingupool õiguste kaitse haldusorgani õigusvastase otsuse eest lepingu muutmise või lõpetamise taotluse lahendamisel tagavad halduskohtud (p 15).

Teiseks andis Riigikohus hinnangu lepingus kokku lepitud täitmistagatisele, leides, et tegu pole mitte leppetrahviga, vaid eriliigilise kõrvalkohustusega, mis pidi ühistranspordikeskuse riskide maandamiseks tagama vedaja põhikohustust, st kokkuvõttes avaliku ülesande tõrgeteta täitmist ja kallutama vedajat ära hoidma kõik temast sõltuvad asjaolud, mis võiksid viia lepingu ennetähtaegse lõpetamiseni (p 20). Riigikohus leidis, et täitmistagatise sissenõudmine oli vigane kahel põhjusel. Esiteks lähtus vastustaja ekslikust arusaamast, et kaebaja on oma avaldusega lepingut rikkunud (p 16). Teiseks jättis vastustaja hindamata ning kaalumisel arvestamata, kuidas võis tasuta ühistranspordile üleminek ja aktsiisitõus tegelikult kaebaja majandustegevust mõjutada. Sedalaadi muutus ei pruukinud kaebajale olla mõistlikult ettenähtav. Oluliste kaalumisvigade tõttu tühistas Riigikohus vastustaja otsuse täitmistagatise sissenõudmist puudutavas osas.

¹² RKKKo 11.11.2021, [3-18-1946/70](https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-riik-peab-tagama-uhistranspordi-piisava-rahastamise). Pressiteade Riigikohtu kodulehel: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-riik-peab-tagama-uhistranspordi-piisava-rahastamise> (11.11.2021).

¹³ Kolleegium viitab oma varasemale praktikale: otsus nr [3-13-481/183](https://www.riigikohus.ee/et/otsused/3-13-481/183), p 14.

Riigikohtu otsuse järgi on vastustajal on võimalik kaaluda täitmistagatise sissenõudmist uuesti, kõrvaldades vajakajäämised. Riigikohus märkis, et haldusmenetluse seaduse (HMS) § 102 lg 4 ja riigihangete seaduse § 123 teevad erandi lepingu kohustuslikkuse põhimõttest (*pacta sunt servanda*). Olukorras, kus mõistlikult mitteettenähtavad uued asjaolud võivad haldusülesannet täitvale eraisikust lepingupoolele anda aluse taotleda lepingu lõpetamist või muutmist, tuleb neid lahendusi õiglaselt kaaluda. Avaliku ülesande delegeerimine eraisikule ei tohi kahjustada ülesande täitmise kvaliteeti, avalikke huve ega puudutatud isikute õigusi (halduskoostöö seaduse § 5 lg 1 p-d 2 ja 3). Ülesande üle andnud haldusorgan jääb ülesande täitmise kvaliteedi eest sellest puudutatud isikute ees kaasvastutavaks.¹⁴

Riigikohus märkis, et oluline tegur, mis mõjutab avaliku ülesande täitmise kvaliteeti, on ülesande täitmiseks ettenähtud raha. Riigi ega ühistranspordikeskuse eesmärk ei peaks olema avaliku teenuse osutamine võimalikult madala, vaid optimaalse hinnaga. Kui alakompenseerimine on tingitud asjaoludest, mida ka hoolsal hankijal, lisaks vedajale ei olnud võimalik hankemenetluses ette näha, tuleb vedaja suhtes rakendatavaid sanktsioone eriliselt põhjendada.

2.1.5. Mälestise omaniku kohustused (3-19-1841¹⁵)

See vaidlus puudutas Liivimaa vanimat säilinud rehetalu, mis oli väga halvas seisukorras. Kaebaja ja Muinsuskaitseameti (MKA) vaheline erimeelsus seisnes selles, et kaebaja hinnangul oli tal nii oma omandiõiguse kui ka kultuuripärandi säilimise kaitseks õigus asuda mälestisel ilma MKA loata ise töid tegema. MKA leidis, et kaebaja tegevus oli muinsuskaitse seaduse (MuKS) nõuetega otseses vastuolus.

Riigikohus otsustas, et kaebaja rikkus MuKS § 43 lg 2 ja § 49 lg 1 nõudeid, kui tal puudus tööde tegemiseks luba, tagatud ei olnud muinsuskaitse järelevalvet ja tööde tegemise viis kujutas endast ohtu hoone või selle detailide säilimisele (p 14).

Kaebaja väitele, et MuKS piirangud ja MKA tegevus panevad isiku väljapääsmatusse olukorda, vastas Riigikohus, et halvas seisukorras mälestise säilitamiseks omanikult hooldamise või remontimise (MuKS § 7, § 33 lg 3) kohustuse täitmise nõudmine on küll primaarne, kuid mitte ainus võimalus mälestise säilitamisega seotud probleemide lahendamiseks. Kolleegium juhtis tähelepanu, et kaebajal on võimalik nii MKA-lt taotleda kui ka MKA-l omal algatusel kaaluda olukorra lahendamist muudel viisidel. Ehkki MKA poolt omaniku nõustamine ja toetamine on eelistatud haldustegevuse viis mälestiste säilitamiseks, on probleemide mittelahenemise korral näiteks võimalik nõuda toetuste suurendamist (MuKS § 35 lg 1), tekitatud või tekkiva kahju hüvitamist (riigivastutuse seaduse § 16 lg 1), mälestis võõrandada või sundvõõrandada (MuKS § 38 lg-d 1 ja 2) või mälestiseks olemine lõpetada (MuKS § 20 lg 1 p 5) (p 17).

Veel rõhutas halduskolleegium, et isiku kohustused mälestise korrashoiul ja säilitamisel ei tohi olla ülemäärased. Kolleegiumi hinnangul ei pruugi riigi poolt üldise nõustamiskohustuse täitmine ja MuKS § 35 lg 1 alusel praegusel ajal makstavad rahalised toetused olla alati piisavad selleks, et õigustada omandiõigusele seatud piiranguid või omanikule langevaid kohustusi. Üldistes huvides toimuva kultuuripärandi kaitse ja omaniku õiguste riive vahel tuleb leida tasakaal. Seejuures ei pea riik siiski rahaliselt toetama omaniku kõigi kohustuste täitmist ning omanik ei saa eeldada, et riik tagaks tema mälestiseks oleva omandi säilimise tervikuna riiklike vahenditega, sest ühtlasi suurendatakse toetustega ka omaniku vara.

¹⁴ Kolleegium viitab oma varasemale praktikale: RKKHo 14.06.2019, [3-13-481/183](#), p 31.

¹⁵ RKKHo 13.10.2021, 3-19-1841. Pressiteade Riigikohtu kodulehel 13.10.2021:

<https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-malestise-omavoliline-lammutamine-lubamatu>.

Selles vaidluses oli talu hoonete säilimist tagavate tööde tegemiseks korduvalt toetust antud ning Riigikohus nõustus ringkonnakohtu järeldusega, et hoonete avariiline seisund ei tekkinud ootamatult ja riik ei jätnud kaebajat tema kohustustega üksi.

2.1.6. Kaitseväge jaoks harjutusvälja planeerimine ja rajamine (3-18-913¹⁶ ja 3-20-286¹⁷)

Asjas nr 3-18-913 vaidlesid pooled Soodla harjutusvälja asutamise üle, mis hõlmas kaebajale kuuluvat kinnistut. Riigikohus märkis, et harjutusväli on juriidilise eristaatusega maa-ala koos sellel asuvate ehitistega (relvaseadus (RelvS) § 85 lg1 ja 3).

Harjutusväli rajati Vabariigi Valitsuse korraldusega. Riigikohus võrdles harjutusvälja rajamist planeerimismenetlusega ja järeldas, et oma korraldusega andis Vabariigi Valitsus maa-alale harjutusvälja avalik-õigusliku staatuse, viies harjutusvälja asutamise menetluse lõpuni HMS § 51 lg 2). Seega ei sarnane korraldus planeerimismenetluse algatamise otsusega: tegu pole mitte harjutusvälja asutamise menetlust käivitava, vaid seda lõpetava haldusaktiga. Harjutusväli ei teki õiguslikult alles siis, kui kõik sinna kavandatavad ehitised on valminud. Harjutusvälja loomise korralduse kehtivus ei sõltu ühegi õigusnormi järgi planeeringu kehtestamisest, kinnistu omandiõigusest, kasutusõigusest, valdusest jne. (p 10) Praegusel juhul asutati harjutusväli enne planeerimismenetlusi.

Seadused ei sätesta nõuet, et harjutusvälja maa tuleb määrata planeeringutes riigikaitsealaseks alaks ja harjutusvälja ehitiste püstitamiseks tuleb koostada riigi eriplaneering enne harjutusvälja asutamist Vabariigi Valitsuse otsusega ning enne seal mistahes riigikaitsealase tegevuse alustamist. Riigikohus sedastas, et haldusmenetluste korraldamine vastupidises järjekorras ei ole siiski kooskõlas hea halduse põhimõttega. Kui esmalt toimuksid planeerimismenetlused, oleks tagatud oluliselt suurem õigusselgus, huvitatud ja puudutatud isikute tõhusam kaasamine otsustusprotsessi ning seeläbi huvide parem kaalumine. Seetõttu tuleks harjutusvälja asutamisele ja asukoha määramisele eelnevat planeerimist kindlasti eelistada. Planeeringute puudumine iseenesest ei anna aga alust järeldada, et harjutusvälja asutamise korraldus oleks õigusvastane (p 13).

Riigikohus tunnistas korralduse formaalselt õigusvastaseks menetlusvigade tõttu (kinnistuomanikku ei kuulatud ära), ent pidas pelgalt teoreetiliseks võimalust, et kaebaja menetlusse kaasamine oleks võinud lõppotsust mõjutada, sest harjutusvälja loomise kasuks rääkisid mõjuvad avalikud huvid. Kolleegiumi hinnangul polnud alust pidada reaalseks ka ohtu, et taktikalised harjutused võiksid kahjustada Natura ala sellisel määral, et sellega võiks kaasneda kaebaja tervise ja heaolu oluline mõjutamine. Kolleegium rõhutas, et harjutusvälja need mõjud Natura aladele, mis on seotud riigi eriplaneeringu elluviimisega, tuleb välja selgitada eriplaneeringu menetluses (p 21).

Kolleegium leidis, et korraldus on materiaalselt õiguspärane ning harjutusvälja asukohavalik on kaebaja õiguste riive vaatepunktist asjakohaselt põhjendatud. Sama järelduse tegi kolleegium ka vaidlustatud maakonnaplaneeringu puhul, mis tugines sellele korraldusele.

¹⁶ RKHKo 21.10.2021, [3-18-913/85](#). Pressiteade Riigikohtu kodulehel 21.10.2021:

<https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-kaitsevae-harjutusvalja-loomisel-oleks-tulnud-maamanik-kaasata>

¹⁷ RKHKo 21.10.2021, [3-20-286/43](#).

Teises asjas ([3-20-286/43](#)) esitas sama kaebaja keelamiskaebuse harjutusväljaga seotud häiringute – müra ja kinnistule juurdepääsu piiramise – vastu, mis jäi rahuldamata, kuna häiringud olid õiguspärased.

2.1.7. Lapse puude raskusastme tuvastamine (3-20-130¹⁸)

Riigikohtu oli arutusel puude raskusastme määramine lapsele, kes põeb kroonilist haigust. Riigikohtu halduskolleegium tõlgendas oma 18. oktoobri 2021 otsuses nr [3-20-130/42](#) puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse (PISTS) § 2 lg 2 esimest lauset ning nentis, et see loetelu on sõnastatud suletuna,¹⁹ ent seda tuleb mõista laiemalt, kui on sättes kirjas. Küsimus oli selles, et säte ei sisalda kõrvalabi või juhendamist raviks vajalikke tegevuste puhul. Riigikohus märkis, et PISTS § 2 lg 2 esimeses lauses suletuna esitatud loetelu ei hõlma lapse kõrvalabi või juhendamise osutamise vajadust ravimite manustamisel, meditsiiniliste abivahendite kasutamisel ja füsioteraapiliste harjutuste tegemisel.²⁰ Seetõttu leidis halduskolleegium, et PISTS § 2 lg 2 esimeses lauses sätestatud loetelus on lünk, mida on võimalik täita PISTS § 2 lg 2 esimesest lausest võetava analoogia abil. Kolleegium kasutas lünga täitmiseks analoogiat söömisega. Nii kõrvalabi või juhendamine söömisel kui ka kõrvalabi või juhendamine raviks vajalikes tegevustes on tarvilikud juba puudega lapse esmaste eluvajaduste rahuldamiseks.²¹ Puudest tuleneva kõrvalabi osutamise eesmärgina raviks vajalikes tegevustes nägi halduskolleegium puudega isiku (lapse) elu ja tervise kaitset. (p-d 15 ja 16)

Teine, samavõrd oluline küsimus puude astme tuvastamisel on see, kui palju vajab isik järelevalvet.

Järelevalve vajadus on kuni 16-aastase lapse ja vanaduspensioniealise inimese puude raskusastme määramise iseseisva alusena sätestatud PISTS § 2 lg 2 teises lauses järgmiselt: „Järelevalve on ohutuse tagamine inimese suhtes, kes oma tegevuse või tegevusetusega võib tekitada kahju iseenda või teiste inimeste elule, tervisele või varale.“ Eelviidatud Riigikohtu lahendis käsitles halduskolleegium ka seda, mida mõista järelevalvena PISTS § 2 lg 2 teise lause mõttes.

Halduskolleegium selgitas, et PISTS § 2 lg 2 teise lause mõttes hõlmab järelevalve ka ravitoiminguid, mida teeb puudega inimene ise. Järelevalve ravitoimingute üle on vajalik, kui puudega isik oskab ja suudab neid üldjuhul teha, kuid on oht, et need jäävad anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotuse või kõrvalekalde tõttu tegemata või tehakse valesti ning see loob ohu tema elule või tervisele. Nende ohtude hindamisel tuleb teha prognoosotsuseid. Järelevalve PISTS § 2 lg 2 teise lause mõttes on vajalik, kui ohtude realiseerumise vältimise vajadus on igal ööpäeval või pidevalt ööpäevaringselt. Järelevalve ravitoimingute üle ei hõlma ravimite peitmist. Ravimite peitmise vajadus on seostatav kõrvalabi või juhendamise vajaduse tuvastamisega (p 21).

¹⁸ RKHKo 18.10.2021, [3-20-130/42](#). Pressiteade Riigikohtu kodulehel 18.10.2021:

<https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-taitis-seaduselunga-lapsele-puude-maaramisel>.

¹⁹ RKHKo 18.10.2021, 3-20-130, p 11.

²⁰ Samas, p 13.

²¹ Samas, p-d 13 ja 14.

2.1.8. Vangistusõigus: kinnipeetava kartserikaristus maksimummääras (3-18-1895²²)

Riigikohtu halduskolleegium selgitas kohtuasjas nr 3-18-1895 tehtud otsuses, millistel tingimustel saab pidada õiguspäraseks kinnipeetavale vangistusseadusega (VangS) võimaldatud maksimummääras (45 päeva) kartserikaristuse määramist ja selle täideviimist.

Riigikohus leidis, et üksikvangistust kui kõige karmimat vanglas karistusena kasutatavat meetet võib kohaldada ainult raskete rikkumiste korral ja ka siis nii lühikese aja jooksul kui võimalik. Sellise pikkusega kartserikaristuse täideviimisel tuleb kaasnevaid riske silmas pidades jälgida erilise hoolega kinnipidamistingimusi, inimese terviseseisundit ning seda, millal kartserikaristus täide viia.

Otsuses on öeldud, et isegi kui VangS § 63 lg 1 p-s 4 sätestatud maksimumpikkusega karistuse määramine on olnud õiguspärane, võib osutada õigusvastaseks sellise karistuse täideviimine. Seetõttu võiks kaaluda kartserikaristuse maksimaalse pikkuse vähendamist ja motivatsioonisüsteemi lähtekohtade ülevaatamist, nt sätestades seaduses sõnaselgelt, et majandustöökohustuse täitmine on kaalukas asjaolu vangistusest tingimisi ennetähtaegsel vabastamisel (p 33).

Vangistusõigust puudutas sellel perioodil veel otsus nr [3-19-2061/47](#), kus käsitleti kinnipeetavale pikaajalise kokkusaamise ärajätmisel tekitatud kahju hüvitamist; ning [3-18-2420/9](#), milles käsitleti vangistuses kinnipeetavale piisava pikkusega voodi võimaldamata jätmise õigusvastasust.

2.1.9. Planeerimis- ja ehitusõigus: naabrite kaebeõigus projekteerimistingimuste peale (3-17-2023/83²³)

28. detsembril 2021 tehtud otsuses selgitas Riigikohtu halduskolleegium naabrite kaebeõigust olukorras, kus kohalik omavalitsus on kohaldanud planeerimisseaduse (PlanS) § 125 lõiget 5, st andnud elamu püstitamiseks projekteerimistingimused alal, kus üldreeglina tuleks selleks koostada detailplaneering. Senini olid ringkonnakohtud teinud lahknevaid lahendeid küsimuses, kas puudutatud isikute kaebuse rahuldamiseks piisab üksnes sellest, kui projekteerimistingimuste andmise kui erandi kohaldamise tingimused ei ole täidetud, või on vajalik teha kindlaks ka naabrite õiguste rikkumine. Riigikohus leidis, et kohus võib projekteerimistingimused tühistada vaid siis, kui need rikuvad kaebaja õigusi. PlanS § 125 lg 5 ei anna naabritele subjektiivset õigust nõuda detailplaneeringu koostamist: nad saavad oma õiguseid ja huve samaväärselt kaitsta projekteerimistingimuste menetluses. Eeltoodu ei välista puudutatud isikute võimalust tugineda PlanS § 125 lg-le 5 olukorras, kus nad näitavad ära, et projekteerimistingimuste väljastamisel on rikutud nende omandi- või muid õigusi, sh olulisi menetluslikke õigusi.

2.2. Menetlusõigus

2.2.1. Kriminaalmenetluses kogutud tõendi lubatavus haldusmenetluses (3-19-467²⁴)

Selles asjas oli kaebajaks vandeadvokaat, kes võimaldas suhtlemispiirangutele allutatud vahistatute lähedastele kirjavahetust vahistatutega. Advokatuuri aukohus ja hiljem haldus- ning ringkonnakohus lugesid selle advokatuuri eetikakoodeksi rikkumiseks.

²² RKHKo 08.12.2021, [3-18-1895/67](#).

²³ RKHKo 28.12.2021, [3-17-2023/83](#).

²⁴ RKHKo 07.10.2021, [3-19-467/28](#).

Riigikohus analüüsis esmalt küsimust, kas kaebajale etteheidetav tegu oli lubatavate tõenditega tuvastatud. Kolleegium selgitas, et HKMS § 62 lõike 3 punkti 1 ja lõike 6 järgi võib kohus tagastada või jätta arvestamata muu hulgas põhiõiguse rikkumisega saadud tõendi. Kuigi HMS-s pole sõnaselgelt sätestatud analoogilist tõendi lubatavuse kriteeriumit, tuleneb eeltoodust muu hulgas, et kohus võib haldusakti tühistada, kui haldusorgan on haldusakti faktilise aluse tuvastanud põhiõiguse rikkumisega saadud tõendi abil ja asjaolu ei ole tõendatud muul viisil. Seetõttu on sama kriteerium kohaldatav nii haldusmenetluses kui ka halduskohtumenetluses.

Riigikohus selgitas kriminaalmenetluses kogutud tõendi lubatavuse hindamist haldusmenetluses ja leidis, et kui kriminaalmenetluses pole tõendi kogumise õiguspärasust kontrollitud või seda polegi võimalik kontrollida, ei pea halduskohtumenetluses hindama, kas kriminaalmenetluse toiming vastas täies mahus kriminaalmenetlusõigusele. Kontrollida tuleb seda, kas tõendi kogumisel on järgitud põhiõigusi, et tõend oleks HKMS § 62 lõike 3 punkti 1 järgi lubatav.

Advokaadibüroo läbiotsimise lubatavuse hindamisel on keskse tähtsusega advokaadi kutsesaladuse kaitse, kuivõrd advokaadi poolt õigusteenuse osutamisega seotud teabekandjad on puutumatud. Riigikohus analüüsis kaitsemeetmeid, mida advokaadi kutsesaladuse hoidmiseks rakendatakse. Nendeks on EIK-i praktikast tulenevalt otsitavate ja äravõetavate dokumentide piiritlemine, põhjenduste esitamine selle kohta, miks kriminaalasjas asjakohased tõendid asuvad läbiotsimiskohas, ja sõltumatu vaatleja kohalolu.²⁵ Tulenevalt Riigikohtu kriminaalkolleegiumi praktikast on läbiotsimise kui uurimistoimingu toimetamise üheks eelduseks põhjendatud kuriteokahtluse olemasolu.²⁶ Läbiotsimiseks on nõutav kohtumäärus (advokatuuriseaduse § 43 lõige 5 ja KrMS § 91 lõigete 2 ja 3).

Riigikohus leidis, et selles asjas ei toimunud läbiotsimine põhiõigusi rikkudes ning asjas võis tugineda läbiotsimisega saadud tõenditele. Vajadus kaitsta advokaadi kutsesaladust õigustab advokaadibüroo läbiotsimisele tavapärasest kõrgemate menetluslike nõuete seadmist.

Veel kontrollis Riigikohus aukohtu kaalutusotsuse õiguspärasust ning meenutas oma varasemat praktikat tegude kogumi eest distsiplinaarkaristuste määramisel tehtud kaalutusotsuste kohta: „Kolleegium asub seisukohale, et mõne teo äralangemine tegude kogumist, mille eest määrati distsiplinaarkaristus, ja mõne teo ebaõige kvalifitseerimine tahtliku teona ei too alati kaasa distsiplinaarkaristuse määramisel tehtud kaalutusotsuse õigusvastasust, kui ebaõigesti kvalifitseeritud tegu või teod ei moodusta olulist osa ette heidetud tegudest ei arvu ega eelkõige rikkumise raskuse poolest. Kohtul ei tohi tekkida kahtlust, et ebaõigel õiguslikul kvalifikatsioonil põhinev kaalutusotsus võib olla ebaproportsionaalne või et kaalutusviga võib olla kaasa toonud teistsuguse karistuse.“²⁷

2.2.2. Pädeva kohtu määramine riigi õigusabi taotlemisel ([3-21-1553](#)²⁸)

Riigikohtu erikogu lahendas riigi õigusabi taotluse lahendamiseks pädeva kohtu määramise küsimust. Erikogu viitas oma määruses Riigikohtu üldkogu 28. juuni 2021. a määruse nr [3-21-30/19](#) punktile 30, milles on öeldud, et ühes kohtuharus määratud advokaadil pole keelatud riigi õigusabi korras pöörduda teise kohtuharusse. Erikogu selgitas, et järelikult võib kohus riigi õigusabi taotluse lahendamisest pädevuse puudumise tõttu keelduda üksnes siis, kui

²⁵ EIK 16.12.1992 otsus Niemietz vs. Saksamaa, nr 13710/88, p 37; EIK 07.06.2007. a otsus asjas Smirnov vs. Venemaa, nr 71362/01, p 47.

²⁶ RKKKo 20.11.2015, [3-1-1-93-15](#), p 60.

²⁷ RKHKo 07.06.2018, [3-15-2221/33](#), p 13.

²⁸ RKEKm 01.11.2021, [3-21-1553/10](#).

on selge, et isikul saab olla üksnes teises kohtus lahendatav nõue. Riigi õigusabi andmine võibki olla vajalik otsustamiseks, millises menetluses ja kelle vastu on isikul võimalik oma nõue maksma panna.

LISA 1

Nr	Kuupäev	Asja nr	Asja sisu Riigikohtus
1	10.09.2021	3-19-2069/19	Teabenõudele vastamine
2	06.10.2021	3-19-1161/40	Juhatuse liikme isiklik vastutus pankrotistunud äriühingu maksuvõla eest
3	07.10.2021	3-19-467/28	Advokatuuri aukohtu menetlus – kriminaalmenetluses kogutud tõendi lubatavus haldusmenetluses
4	13.10.2021	3-20-2668/32	Dublini menetlus
5	13.10.2021	3-19-1841/53	Mälestise omaniku kohustused
6	18.10.2021	3-20-130/42	Lapse puude raskusastme tuvastamine
7	20.10.2021	3-19-2061/47	Kinnipeetavale pikaajalise kokkusaamise ärajätmisel tekitatud kahju hüvitamine
8	21.10.2021	3-20-367/14	Tuvastamisnõude- ja kohustamisnõude tagastamine halduskohtu poolt
9	21.10.2021	3-20-286/43	Kaitseväe jaoks harjutusvälja planeerimine ja rajamine – puudutatud isikute õiguskaitsevahendid
10	21.10.2021	3-18-913/85	Kaitseväe jaoks harjutusvälja planeerimine ja rajamine – puudutatud isikute õiguskaitsevahendid
11	1.11.2021	3-21-1553/10	Pädeva kohtu määramine riigi õigusabi taotlemisel
12	11.11.2021	3-18-1946/70	Ühistranspordi halduslepingu lõpetamine alarahastuse korral
13	24.11.2021	3-18-2420/91	Vangistuses pikema voodi taotlemine
14	25.11.2021	3-19-305/26	Jäätme kvalifitseerimine kütusena ja selle maksustamine aktsiisiga
15	25.11.2021	3-21-2241/11	Covid-19 – keelamiskaebuse lubatavus enne teenistusest vabastamist
16	25.11.2021	3-21-2071/13	Covid-19 – halduse siseakti vaidlustamine
17	01.12.2021	3-18-1606/26	Vastutusotsuse tegemine juhatuse liikmele ning selle seos ühingu saneerimisega
18	02.12.2021	3-20-992/26	Kinnipeetava teabenõude lahendamisel kohtuelse menetluse läbimine ning teabenõude perspektiivikuse hindamine
19	03.12.2021	3-14-50421/128	Protest – menetluse lõpetamise alused
20	06.12.2021	3-20-39/55	Nõuded kohtuotsusele ning tõendamine ja tõendite hindamine

21	08.12.2021	3-18-1895/67	Kartserisse paigutamine ning selle eeldused, kestus ja tingimused
22	09.12.2021	3-20-440/20	Riikliku vanaduspensioni suurendamine teenistusstaaži alusel
23	14.12.2021	3-21-980/24	Kaebuse tagastamine – HKMS § 121 lg 2 p 2 ¹
24	15.12.2021	3-19-2072/43	Tõendite kogumine ja tunnistajate ülekuulamine
25	28.12.2021	3-19-1735/32	Tegevusloal märgitud tegevuskoht
26	28.12.2021	3-19-1257/15	Sundtäitmise aegumine/aegumise katkemine
27	28.12.2021	3-17-2023/83	Naabrite kaebeõigus projekteerimistingimuste alal, kus üldreeglina tuleks selleks koostada detailplaneering
28	28.12.2021	3-17-1994/89	Kutse andmine kutsekomisjoni poolt